

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 367

Gospodarka przestrzenna Aktualne aspekty polityki społeczno-gospodarczej i przestrzennej

Redaktorzy naukowci

Jacek Potocki

Jerzy Ładysz

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2014

Redakcja wydawnicza: Justyna Mroczkowska

Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz

Korekta: Barbara Cibis

Łamanie: Agata Wiszniowska

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej www.dbc.wroc.pl,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się

na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie

wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Wrocław 2014

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-474-5

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk i oprawa:

EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek, sp.j.

ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek

Spis treści

Wstęp	11
Franciszek Adamczuk: Tritia – nowa forma i instytucja integracji europejskiej.....	13
Bartosz Bartosiewicz, Iwona Pielesiak: Dzienna mobilność mieszkańców małych miast Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego.....	21
Magdalena Belof: Wyzwania planowania przestrzennego na poziomie regionalnym	30
Piotr Chmiel, Leszek Stanek: Efektywność ekonomiczna realizacji dróg dla zabudowy mieszkaniowej w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	38
Joanna Cymerman: Uwarunkowania przekształceń struktury własnościowej gruntów na Pomorzu Środkowym w latach 2000–2012.....	50
Łukasz Damurski: Uczestnicy procesu podejmowania decyzji przestrzennych na szczeblu lokalnym. Teoria i praktyka.....	59
Eleonora Gonda-Soroczyńska: Wielofunkcyjność czy jednofunkcyjność? Uzdrowiska w obliczu przemian przestrzennych	68
Piotr Gryszel, Daria Elżbieta Jaremen, Andrzej Rapacz: Fundusze unijne czynnikiem kształtującym funkcję turystyczną w wybranych gminach regionu jeleniogórskiego.....	76
Piotr Hajduga: Specjalne strefy ekonomiczne w Polsce a kształtowanie kapitału ludzkiego.....	90
Piotr Idczak, Karol Mrozik: Ocena efektywności kosztowej rozwiązań kształtujących retencję zlewni rzecznej jako sposobu ograniczania zagrożenia powodziowego	102
Marian Kachniarz: Prymusi i maruderzy – aktywność inwestycyjna gmin dolnośląskich	112
Anna Katola: Znaczenie równości płci dla długookresowego wzrostu gospodarczego.....	119
Olgierd Kempa, Jan Kazak: Przekształcenia funkcjonalno-przestrzenne a podatki od nieruchomości.....	128
Lidia Klos: Zanieczyszczenia obszarowe na terenach wiejskich województwa zachodniopomorskiego	136
Piotr Krajewski: Problemy planistyczne na terenach parków krajobrazowych w sąsiedztwie Wrocławia na przykładzie Ślęzańskiego Parku Krajobrazowego.....	147

Natalia Krawczyszyn: Kierunki polityki turystycznej w euroregionach polsko-czeskich – unifikacja czy dywersyfikacja produktu turystycznego po- granicza?	155
Barbara Kryk: Projekt modelu wsparcia na rynku pracy młodzieży zagrożo- nej wykluczeniem społecznym	163
Marta Kusterka-Jefmańska: Jakość życia a jakość usług publicznych w praktyce badań na poziomie lokalnym	170
Grażyna Leśniewska: Wpływ rodziny na kształtowanie postawy obywatel- skiej społeczeństwa	178
Jerzy Ładysz: Kierunki rozwoju zielonej infrastruktury we wrocławskim ob- szarze funkcjonalnym	186
Urszula Markowska-Przybyła: Zastosowanie ekonomii eksperymentalnej do pomiaru kapitału społecznego	196
Barbara Mastalska-Cetera, Beata Warczewska: Realizacja wybranych programów wspierających rolnictwo w Parku Krajobrazowym „Dolina Baryczy”	204
Piotr Mijał: Aspekty prawne konkurencyjności specjalnych stref ekono- micznych	214
Katarzyna Milewska-Osiecka: Nowe budownictwo mieszkaniowe w świe- tle polityki funkcjonalno-przestrzennej strefy podmiejskiej Łodzi	223
Agnieszka Ogrodowczyk: Polityka mieszkaniowa a współczesne przekształ- cenia obszarów śródmiejskich – przykład Łodzi	232
Jan Polski: Ekologiczne, społeczne i ekonomiczne aspekty ładu przestrzen- nego w regionie	240
Katarzyna Przybyła, Eleonora Gonda-Soroczyńska: Poziom rozwoju in- frastruktury społecznej we Wrocławiu	248
Zbigniew Przybyła: Rozwój zrównoważony jako koncepcja dynamiczna kształtowania przestrzeni gospodarczej	256
Adam Przybyłowski: Stan infrastruktury transportu drogowego w Polsce z uwzględnieniem aspektów bezpieczeństwa	261
David Ramsey: Ocena atrakcyjności osiedli we Wrocławiu	272
Janusz Rosiek: Wpływ implementacji pakietu klimatyczno-energetycznego (PKE) Unii Europejskiej na równoważenie rozwoju społeczno-gospodar- czego krajów członkowskich ugrupowania	281
Anna Skorwider-Namietko, Jarosław Skorwider-Namietko: Gospodarka odpadami jako element zarządzania strategicznego w jednostkach samo- rządu terytorialnego	292
Beata Skubiak: Polityka regionalna wobec zmian demograficznych	301
Małgorzata Sosińska-Wit, Karolina Gałązka: Kapitał społeczny jako czyn- nik wspierający innowacyjność małych przedsiębiorstw na przykładzie województwa lubelskiego	310

Agnieszka Stacherzak: Typologia funkcjonalna gmin Dolnego Śląska a Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020.....	322
Izabela Szamrej-Baran, Paweł Baran: Subiektywne i obiektywne mierniki ubóstwa energetycznego	332
Maciej Szarejko, Jerzy Ładysz: Podstawy ekonomiczne kształtowania i racjonalnego wykorzystania miejskiego systemu zielonej infrastruktury	340
Katarzyna Tarnawska: Analiza determinant rozwoju regionalnego w świetle ewolucyjnej geografii ekonomicznej	350
Alina Walenia: Polityka spójności Unii Europejskiej a zmiany systemowe w zarządzaniu finansami publicznymi.....	359
Beata Warczewska, Barbara Mastalska-Cetera: Strategie rozwoju gmin mających obszary o szczególnych wartościach przyrodniczych a model zrównoważonego rozwoju	370
Marcelina Zapotoczna: Taksonomiczna analiza przestrzennego zróżnicowania potrzeb mieszkaniowych w Polsce	378
Adam Zydroń, Piotr Szczepański, Sebastian Gawel: Ograniczenia i możliwości zwiększania lesistości w aglomeracji poznańskiej na przykładzie gminy Rokietnica.....	387
Adam Zydroń, Piotr Szczepański, Piotr Walkowski: Analiza zmian cen transakcyjnych gruntów niezabudowanych w gminie Września w latach 2002–2009	394

Summaries

Franciszek Adamczuk: Tritia – a new form and institution of European integration	20
Bartosz Bartosiewicz, Iwona Pielesiak: Daily mobility of small town's inhabitants in Łódź Metropolitan Area	29
Magdalena Belof: Challenges of regional spatial planning.....	37
Piotr Chmiel, Leszek Stanek: Economic efficiency of building the roads for the residential areas in the local spatial management plans	48
Joanna Cymerman: Conditions of changes in the structure of land ownership in Central Pomerania in the years 2000–2012	58
Łukasz Damurski: Stakeholders of the spatial decision-making process on a local level. Theory and practice	67
Eleonora Gonda-Soroczyńska: Polyfunctionality or monofunctionality of spas in the face of spatial transformations?	75
Piotr Gryszel, Daria Elżbieta Jaremen, Andrzej Rapacz: EU funds as the tourist function raising factor in the selected tourist communes of Jelenia Góra region	88

Piotr Hajduga: Special economic zones in Poland and the formation of human capital.....	101
Piotr Idczak, Karol Mrozik: Cost-effectiveness evaluation of solutions shaping river basin retention as a method of flood risk reduction.....	111
Marian Kachniarz: Top leaders and stragglers – investment activity of Lower Silesia communities.....	118
Anna Katola: The importance of gender equality for long-term growth.....	127
Olgierd Kempa, Jan Kazak: Functional and spatial transformation and the real estate taxes.....	135
Lidia Kłos: Territorial pollution in rural areas of the West Pomeranian Voivodeship.....	146
Piotr Krajewski: Planning problems in the areas of landscape parks near Wrocław on the example of Ślęzański Landscape Park.....	154
Natalia Krawczynszyn: Trends of tourism policy in Polish-Czech euroregions – unification or diversification of border tourist product?.....	162
Barbara Kryk: Draft model of support in the labor market of young people at risk of social exclusion.....	169
Marta Kusterka-Jefmańska: Quality of life vs. quality of public services in practice of research at the local level.....	177
Grażyna Leśniewska: Family influence on the attitudes of citizens society..	185
Jerzy Ładysz: Directions of development of green infrastructure in the Wrocław functional area.....	195
Urszula Markowska-Przybyła: Application of experimental economics for measuring of social capital.....	203
Barbara Mastalska-Cetera, Beata Warczewska: Implementation of selected programs supporting agriculture in the Landscape Park “Barycz Valley”.....	213
Piotr Mijał: Legal aspects of competitiveness of Special Economic Zones ...	222
Katarzyna Milewska-Osiecka: New housing construction within the spatial policy for suburban zone of Łódź.....	231
Agnieszka Ogrodowczyk: Housing policy and contemporary changes of the inner city – example of Łódź.....	239
Jan Polski: Ecological, public and economic aspects of the spatial order in the region.....	247
Katarzyna Przybyła, Eleonora Gonda-Soroczyńska: Level of social infrastructure development in Wrocław.....	255
Zbigniew Przybyła: Sustainable development as a dynamic idea of shaping the economic space.....	260
Adam Przybyłowski: Road transport infrastructure development in Poland with special emphasis on safety issues.....	271
David Ramsey: Assessment of districts attractiveness in Wrocław.....	280

Janusz Rosiek: Impact of the implementation of the EU Climate and Energy Package (EU CEP) on socio-economic development of selected EU countries	291
Anna Skorwider-Namiołko, Jarosław Skorwider-Namiołko: Waste management as a part of the strategic management in local self-government units	300
Beata Skubiak: Regional policy in the face of demographic changes	309
Małgorzata Sosińska-Wit, Karolina Gałązka: Social capital as a factor supporting innovative small businesses on the example of the Lublin Voivodeship	321
Agnieszka Stacherzak: Functional typology of Lower Silesia municipalities and “Development strategy of Lower Silesia Voivodeship 2020”	331
Izabela Szamrej-Baran, Paweł Baran: Subjective and objective measures of fuel poverty	339
Maciej Szarejko, Jerzy Ładysz: Economic principles of development and rational use of urban green infrastructure system	349
Katarzyna Tarnawska: Theoretical analysis of regional development determinants in the light of evolutionary economic geography	358
Alina Walenia: EU cohesion policy vs. system changes in public finance management	369
Beata Warczewska, Barbara Mastalska-Cetera: The development strategies of communes, which are areas of special natural values with regard to the sustainable development model	377
Marcelina Zapotoczna: Taxonomic analysis of spatial differentiation of housing needs in Poland	386
Adam Zydróż, Piotr Szczepański, Sebastian Gawel: Limitation and possibilities of forestation growth in the Poznań agglomeration on the example of the Rokietnica commune	393
Adam Zydróż, Piotr Szczepański, Piotr Walkowski: Transaction prices changes analysis of undeveloped properties in the municipality of Września in the years 2002–2009	400

Franciszek Adamczuk

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

TRITIA – NOWA FORMA I INSTYTUCJA INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ

Streszczenie: Artykuł dotyczy powstania i funkcjonowania pierwszego, z udziałem samorządów polskich, nowego podmiotu (instytucji) integracji europejskiej w postaci Europejskiego Ugrupowania Współpracy Terytorialnej (EUWT). EUWT Tritia powstało na pograniczu polsko-czesko-słowackim w połowie 2012 r. Autor określił warunki jego powstania, warunki formalnoprawne oraz najważniejsze obszary aktywności, pierwsze doświadczenia we współpracy transgranicznej. W końcowej części przedstawiono pewne rekomendacje na przyszłość w kontekście współpracy transgranicznej w Unii Europejskiej i poszukiwania nowych form pogłębiania integracji europejskiej.

Słowa kluczowe: Europejskie Ugrupowanie Współpracy Terytorialnej, integracja gospodarcza, pogranicze polsko-czesko-słowackie.

DOI: 10.15611/pn.2014.367.01

1. Wstęp

Celem opracowania jest ukazanie pierwszego na pograniczu polskim Europejskiego Ugrupowania Współpracy Terytorialnej (EUWT). Przedstawione są: geneza, przesłanki jego powstania, cele i rola na pograniczu polsko-czesko-słowackim. Instytucja ta jest nową formą porozumienia samorządów Polski, Czech i Słowacji. „Tritia z o.o.” – bo taką nazwę posiada to EUWT, jest traktowana na pograniczu polsko-czesko-słowackim jako nowy podmiot (instytucja), posiadający osobowość prawną, o ogromnych perspektywach rozwoju we współpracy transgranicznej.

2. Podstawy prawne Europejskich Ugrupowań Współpracy Terytorialnej (EUWT) i ich zadania w procesie integracji europejskiej

W procesie integracji europejskiej funkcjonują instytucje i formy organizacyjne o zróżnicowanej skuteczności¹. Wynika to z poszukiwania w polityce regionalnej

¹ T. Łoś-Nowak, *Stosunki międzynarodowe. Teoria – systemy – uczestnicy*, Wyd. Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2000, s. 11–38.

UE takich form organizacyjnych, które zapewnią wysoką sprawność i efektywność działania i pogłębiają integrację europejską. UE wyróżnia: współpracę międzynarodową, współpracę zagraniczną i współpracę transgraniczną².

Koncepcja „Europy regionów” dominuje w dyskusji nad docelowym rozwiązaniem integracji europejskiej i współpracą terytorialną. W koncepcji tej podstawowe miejsce przypada regionom europejskim i ich wspólnym działaniom, które przybierają formę współpracy transgranicznej.

Pojęcie „współpraca transgraniczna” zawarte jest w Europejskiej Karcie Regionów Granicznych i Transgranicznych, powstałej w 1981 r., przyjętej w Polsce w 1985 r. na posiedzeniu Europejskiego Stowarzyszenia Regionów Granicznych (SERG) w Szczecinie. Autor optuje za interpretacją tego pojęcia nawiązującą do tzw. Konwencji Madryckiej. „Współpraca transgraniczna to współpraca przylegających do siebie regionów granicznych lub współpraca zagraniczna władz szczebla regionalnego i lokalnego, organizacji lub instytucji reprezentujących obszary graniczne”³.

Tak więc, obok współpracy państw i ich rządów, struktur Rady Europy i UE, pogłębianie integracji europejskiej realizują w dużej części regiony europejskie⁴. Niektóre z tych form spełniały i nadal spełniają znaczącą rolę w procesie pogłębiania integracji na pograniczach państw. Przykładem mogą być euroregiony, które od lat 50. XX w. były, i są nadal, bardzo ważnymi podmiotami współpracy transgranicznej⁵. Spełniły bardzo ważne zadanie w procesie integracji europejskiej. Ich rola w przyszłości ograniczona będzie do płaszczyzny integracji w skali lokalnej i regionalnej. Euroregiony będą funkcjonować równolegle z Europejskimi Ugrupowaniami Współpracy Terytorialnej. Nie mają one jednak osobowości prawnej, co ogranicza ich aktywność np. w pozyskiwaniu środków na rozwój czy samodzielne występowanie w skali międzynarodowej⁶. Nie zapewniły tego ani różnego typu porozumienia grupujące te struktury w skali regionalnej, ani nawet ich współdziałanie międzynarodowe w ramach np. wspomnianego wcześniej Stowarzyszenia Europejskich Regionów Granicznych (SERG, znanego pod niemiecką nazwą Arbeitgemeinschaft Europäischer Grenzregionen – AGEG).

Dlatego już na początku XXI w. wzmogła się presja i potrzeba wypracowania nowych form i instytucji współpracy⁷. Proces ten zapoczątkowały kraje, które stawały

² Patrz I. Pietrzyk, *Polityka regionalna Unii Europejskiej i regiony w państwach członkowskich*, Wyd. Nauk. PWN, Warszawa 2004, s. 16–62.

³ *Europejska Konwencja Ramowa o współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami terytorialnymi*, Dz.U.93.61.287, zał. 1, s. 1.

⁴ Zob. I. Pietrzyk, wyd. cyt., s. 153–182.

⁵ Patrz. P. Solarz, *Współpraca transgraniczna jako czynnik procesu integracji europejskiej*, Wyd. Wizja Press&IT, Warszawa 2009, s. 17–52.

⁶ F. Adamczuk, *Nowa strategia rozwoju Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa*, [w:] J. Sokołowski, M. Sosnowski, A. Żabiński (red.), *Polityka ekonomiczna*, Prace Naukowe UE, nr 246, Wrocław 2012, s. 65–82.

⁷ Por P. Branda, *Czy Euroregion Neisse-Nisa-Nysa utworzy Europejskie Ugrupowanie Współpracy Terytorialnej (EUWT)?*, Biuletyn nr 9(10) SGP ERN, Jelenia Góra 2009, s. 2.

pierwsze kroki we współpracy euroregionalnej w Europie Zachodniej, m.in. Francja i kraje Beneluksu⁸.

Unia Europejska, po kilkuletniej dyskusji wewnątrz jej struktur, przygotowała w roku 2006 podstawy prawne tworzenia nowych podmiotów w UE (organizacji) jako uczestników polityki regionalnej⁹. Porozumienia te nazwano: w języku angielskim – European Grouping of Territorial Cooperation, EGTC, tj. Europejskie Ugrupowanie Współpracy Terytorialnej (EUWT), lub niemieckim – Europäische Verbände Territorialer Zusammenarbeit (EVTZ). Pierwsze EUTW powstało już w styczniu 2008 r. na pograniczu francusko-belgijskim i przyjęło nazwę Eurométropole Lille-Kortrijk-Tournai. Dziś w UE funkcjonuje ponad 200 tego typu jednostek i liczba ta bardzo szybko rośnie.

Podstawy prawne powoływania EUWT to:

- na szczeblu europejskim: Rozporządzenie (WE) nr 1082/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie europejskiego ugrupowania współpracy terytorialnej,
- na szczeblu krajowym (polskim): Ustawa z dnia 7 listopada 2008 r. o Europejskim Ugrupowaniu Współpracy Terytorialnej; Rozporządzenie Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 17 czerwca 2009 r. w sprawie sposobu prowadzenia Rejestru Europejskich Ugrupowań Współpracy Terytorialnej.

We wszystkich krajach członkowskich UE, oprócz wspomnianego rozporządzenia WE z 2006 r., funkcjonują odpowiednie przepisy narodowe¹⁰.

3. Geneza powstania EUWT Tritia i jego układ przestrzenny

Powołanie EUWT Tritia, w skrócie Tritia, ma interesującą – choć krótką, historię. Inicjatywa ta została rozpoczęta natychmiast po wprowadzeniu stosownym regulacji UE, jako formalną datę podaje się czerwiec 2009 r., kiedy to utworzono odpowiednią grupę roboczą. Zgoda na jej utworzenie nastąpiła w kwietniu/maju 2012 r.¹¹ Prace toczyły się w pierwszym okresie po stronie czeskiej, a następnie przemiennie w Polsce i Słowacji. Pierwotnie mówiło się o dwóch dwustronnych EUWT – polsko-czeskim i polsko-słowackim. Szybko jednak zgodzono się na porozumienie trójstronne samorządów – ze względów pragmatycznych, ale i merytorycznych. Na takim roz-

⁸ Szerzej na ten temat: J. Tkaczyński, M. Świstak, *Encyklopedia polityki regionalnej i funduszy europejskich*, Wyd. C.H.Beck, Warszawa 2013, s. 27, T. Komornicki, *Przestrzenne zróżnicowanie międzynarodowych powiązań społeczno-gospodarczych w Polsce*, Prace Geograficzne, 190, IGIPIZ PAN, Warszawa, 2003, s. 12–18.

⁹ Dz. U. L. 210, 31.07.2006, s. 19.

¹⁰ J. Ładysz, *Polityka strukturalna Polski i Unii Europejskiej*, Wyd. PWE, Warszawa 2008, s. 5–17 oraz S. Ciok, S. Dołzbłasz S. (red.), *Problemy współpracy transgranicznej i kształtowania ponadkrajowych powiązań gospodarczych*, Instytut Geografii i Rozwoju Regionalnego Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2012, s. 21–22.

¹¹ 04.2012 zgoda dla SKŻ i 05.2012 zgoda dla KMŚ.

wiązaniu bardzo zależało stronie polskiej. Były to prace trudne, ale zakończone sukcesem. Wszystkie dokumenty oficjalne przypominają główne przesłanki i genezę tej inicjatywy, determinację stron, pierwsze sukcesy, w mniejszym zakresie trudności.

Przypomnieć należy, że w czerwcu 2009 r. podjęto decyzję o utworzeniu EUWT, następnie w grudniu 2010 r. sejmiki regionalne zatwierdziły konwencję i statut, w styczniu 2011 r. samorzady powiadomiły odpowiednie władze krajowe o zamiarze przystąpienia do EUWT, w lutym po uwagach MSZ sejmiki regionalne zatwierdziły konwencję i statut, w marcu 2012 r. wysłano do władz krajowych powiadomienia o zamiarze przystąpienia do EUWT, a już w kwietniu uzyskano odpowiednie zgody. Procedurę tę ocenić należy jako sprawną i skuteczną.

Układ przestrzenny Tritii przedstawia rysunek 1.

Rys. 1. EUWT Tritia

Źródło: EUWT TRITIA, <https://ewt.slaskie.pl/article/1374232424> (data pobrania 1.02.2014).

W skład Tritii wchodzi samorzady z Polski, Czech i Słowacji: województwo śląskie (PL), województwo opolskie (PL), kraj morawsko-śląski (CZ), samorządowy kraj żyliński (SL). Nazwa „Tritia” wskazuje na trzech partnerów, nawiązuje do nazewnictwa historycznego i geograficznego regionów europejskich, jest określeniem nowym, nie zapożyczonym. Bliższe informacje zawiera tabela 1.

Obszar Tritii to 34 069 km² (prawie 64% należy do RP), które zamieszkuje ponad 7,855 mln osób (ok. 72% to obywatele RP). Obszar jest wysoce zurbanizowany, o wysokim średnim zaludnieniu (ponad 200 osób na km²), dobrze rozwinięty gospodarczo. Tritia, jak widać, jest zdominowana przestrzennie i ludnościowo przez stronę polską. Nie jest to bynajmniej zarzut, lecz uwaga formalna, podnoszona stosunkowo często po stronie czeskiej i słowackiej.

Tabela 1. Europejskie Ugrupowanie Współpracy Terytorialnej Tritia (wybrane dane statystyczne)

Lp.	Nazwa regionu	Powierzchnia (km ²)	Liczba mieszkańców	Gęstość zaludnienia (os./km ²)
1	województwo śląskie (PL)	12 333	4 654 115	377
2	województwo opolskie (PL)	9 411	1 037 088	110
3	Moravskoslezský kraj (CZ)	5 445	1 250 000	230
4	Žilinský samosprávny kraj (SL)	6 808	694 763	102

Źródło: G. Zduńczuk-Studnicka, EUWT TRITIA z o.o.; EUWT TRITIA, <https://ewt.slaskie.pl/arti-cle/1374232424> (data pobrania 1.02.2014).

Dokumenty założycielskie tej organizacji podpisano na zamku w Cieszynie 3 grudnia 2012 r. i Tritia została zarejestrowana w rejestrze EUWT. Publikowane dokumenty na temat tego ugrupowania są stosunkowo łatwo dostępne, szczególnie w Internecie. Przykładem może tu być wymienione w bibliografii opracowanie autorskie G. Zduńczuk-Studnickiej z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego w Katowicach. Opracowania czeskie i słowackie są także dość obszerne, szczególnie w Internecie. W informacjach tych zdarzają się drobne nieścisłości faktograficzne, np. dotyczące liczby ludności zamieszkującej Tritię.

4. Obszary aktywności i pierwsze doświadczenia

Celem ogólnym Tritii jest ułatwianie i wspieranie współpracy między krajami stowarzyszonymi; wspieranie spójności społecznej i gospodarczej regionów, głównie poprzez wdrażanie programów i projektów współpracy terytorialnej w wybranych dziedzinach:

- głównych: transport, ruch turystyczny, gospodarka, energetyka (ukierunkowana na odnawialne źródła energii),
- dodatkowych: zarządzanie kryzysowe, kultura, sport, kapitał ludzki, edukacja i współpraca szkół wyższych, środowisko naturalne, współpraca instytucji publicznych i wymiana doświadczeń.

W każdym z obszarów ma miejsce realizacja zadań szczegółowych. Ich charakterystyka nie jest przedmiotem niniejszego opracowania. Dla realizacji tych celów zostały opracowane odpowiednie dokumenty i powołane odpowiednie struktury, m.in. Konwencja, Statut, Grupy robocze i Sekretariat¹². Dla wielu regionalistów zaskoczeniem była lokalizacja siedziby Tritii po stronie polskiej i oparcie funkcjonowania

¹² Struktury EUWT są z reguły płaskie, na co wskazują doświadczenia w Europie Zachodniej.

Tritii na prawie polskim. W tej kwestii toczyła się dość długo dyskusja, zakończona kompromisem. Siedziba organizacji znajduje się w Polsce, w Cieszynie, Sekretariat w Czeskim Cieszynie¹³.

Mimo stosunkowo krótkiego okresu funkcjonowania Tritia ma swoje niewątpliwe sukcesy. Zaliczyć należy do nich realizowane projekty, przykładowo w zakresie transportu i turystyki: utworzenie środkowoeuropejskiej platformy logistycznej, transgraniczny transport publiczny, medializacja, integracja informacji i pakietyzacja oferty usług turystycznych.

Katalog zadań do realizacji w Tritii, aktualny i na następne lata, jest imponujący i obejmuje kilkadziesiąt pozycji, podzielonych na kilkanaście obszarów aktywności. Są to np. kwestie identyfikacji, promocji i wdrażania projektów i wspólnych imprez w zakresie współpracy terytorialnej w dziedzinach, o których mowa w Rozporządzeniu WE nr 1082/2006, tj.: wspieranie przedsiębiorczości MŚP i handlu transgranicznego; ochrona zasobów naturalnych dziedzictwa kulturowego oraz zapobieganie zagrożeniom; wspieranie powiązań pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi. Zadania te są integralnie związane z realizacją programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej (EUWT).

Wyzwania dla Tritii są następujące: gospodarka wszystkich regionów obszaru, tradycyjnie bazująca na przemyśle ciężkim, została poddana restrukturyzacji; nowe inwestycje to możliwość stworzenia nowych więzi międzyregionalnych; górzisty obszar przygraniczny sprzyja rozwojowi turystyki; usytuowanie na osi korytarza transportowego Bałtyk–Adriatyk; wysoka emisja gazów cieplarnianych.

Główne obszary współpracy obejmują następujące zadania szczegółowe: polepszenie łączności i dostępności regionów członkowskich; tworzenie innowacyjnego i konkurencyjnego środowiska; rozwój i wspieranie współpracy MŚP oraz tworzenie i współpraca klastrów transgranicznych; wspieranie B+R; wspólne misje gospodarcze i sieci izb gospodarczych; promocja turystyki i regionalnych produktów turystycznych, tworzenie ponadregionalnych produktów i brandmarki EUWT jako konkurencyjnego miejsca przeznaczenia; wspólna polityka energetyczna, rozwój odnawialnych źródeł energii, ograniczanie zanieczyszczenia powietrza. Zadania szczegółowe w pozostałych obszarach współpracy nie będą przedstawiane. Realizacja tych projektów oraz uczestnictwo w dwóch wiodących projektach odbywa się na pograniczu polsko-czeskim i polsko-słowackim. W pierwszym przypadku chodzi o Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007–2013 (POWT RCz – RP 2007–2013). W drugim przypadku, na pograniczu polsko-słowackim, chodzi o projekt Program Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007–2013 (PWT PL – SK 2007–2013). Oba projekty są bardzo sprawnie realizowane¹⁴. Znaczna część zaplanowanych zadań zostanie niebawem zakończona. Nowe zadania pojawią się w budżecie na lata 2014–2020.

¹³ Miasto Cieszyn zostało podzielone na dwie części po II wojnie światowej.

¹⁴ Patrz. S. Korenik, A. Mempel-Śnieżyk (red.), *Wybrane problemy współpracy polsko-czeskiej: gospodarka i infrastruktura*, Prace Naukowe UE we Wrocławiu nr 253, Wrocław 2012.

Pogłębionej współpracy na obszarze Tritii nie zawsze sprzyja atmosfera panująca w niektórych polskich, ale i czeskich, i słowackich ministerstwach w kwestii restrukturyzacji regionu, walki z pewnymi zjawiskami, np. bezrobociem, na temat rozwoju innowacji, inwestycji prorozwojowych mających podnieść konkurencyjność regionu. Brak polityki przemysłowej w Polsce i innych polityk branżowych daje o sobie znać także na tym obszarze. Wpływa to na dotychczasowe rezultaty współpracy transgranicznej, ale na jej aktywność w przyszłości.

5. Podsumowanie

Z przeprowadzonej analizy wynikają następujące wnioski:

- Tritia jest pierwszym (pionierskim) podmiotem stosunków transgranicznych na pograniczu Polski z Republiką Czeską i Słowacją, o funkcjonalnej strukturze i profesjonalnie przygotowanych dokumentach rozwojowych,
- strategia tego podmiotu wnosi nowe impulsy do współpracy transgranicznej na pograniczu polsko-czesko-słowackim, na co wskazują przede wszystkim partnerzy na szczeblu województw po stronie polskiej oraz czeskiego i słowackiego kraju (odpowiednik polskich województw),
- doświadczenia Tritii szybko zostały wykorzystane na pograniczu polsko-słowackim przy powołaniu kolejnego EUWT Tatry i są transponowane w przygotowywanych dokumentach innych EUWT z udziałem strony polskiej, np. na pograniczu polsko-niemieckim,
- krytycznie należy ocenić fakt, że Tritia w swojej działalności nie podejmuje trudnych zagadnień historycznych, wyjaśniania złożonej historii obszaru, wiekowych pozytywnych doświadczeń współpracy społeczności lokalnych, ale i popełnianych przez wszystkie strony błędów. Przemilczanie tych kwestii nie jest zasadne nawet w imię poprawności politycznej.

Reasumując, EUWT Tritia to modelowy przykład porozumienia transgranicznego na pograniczu polsko-czesko-słowackim. Pierwsze doświadczenia funkcjonowania Tritii są bardzo pozytywne. W opinii społeczności lokalnych na pograniczu polsko-czeskim i polsko-słowackim jest to struktura o ogromnych perspektywach rozwoju z uwagi na zasadniczą zbieżność interesów stron i bardzo zbliżone cele rozwojowe zawarte w regionalnych strategiach rozwoju samorządów regionalnych (województw/krajów). Brak katalogu rozbieżności interesów społeczności lokalnych, dorobek kulturowy, język polski, czeski i słowacki, kontakty w zakresie edukacji, sportu i nauki, wspólne cele gospodarcze, a przede wszystkim turystyka transgraniczna wzmagają więzi transgraniczne i przynoszą nowe korzyści wszystkim stronom. Tritia jako EUWT to nowa instytucja w UE (forma prawna współpracy). Jest skutecznym narzędziem pogłębiania integracji europejskiej w tej części Europy.

Literatura

- Adamczuk F., *Nowa strategia rozwoju Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa*, [w:] J. Sokołowski, M. Sosnowski, A. Żabiński (red.), *Polityka ekonomiczna*, Prace Naukowe UE we Wrocławiu, nr 246, Wrocław 2012.
- Barcz J., Kawecka-Wyrzykowska E., Michałowska-Gorywoda K., *Integracja europejska w świetle Traktatu z Lizbony. Aspekty ekonomiczne*, Wyd. PWE, Warszawa 2012.
- Branda P., *Czy Euroregion Neisse-Nisa-Nysa utworzy Europejskie Ugrupowanie Współpracy Terytorialnej (EUWT)?*, Biuletyn nr 9(10) SGP ERN, Jelenia Góra 2009.
- Ciok S., Dolzblasz S. (red.), *Problemy współpracy transgranicznej i kształtowania ponadkrajowych powiązań gospodarczych*, Instytut Geografii i Rozwoju Regionalnego Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2012.
- Europejska Konwencja Ramowa o współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami terytorialnymi*, Dz.U.93.61.287, zał. 1.
- EUWT TRITIA, <https://ewt.slaskie.pl/article/1374232424> (data pobrania 1.02.2014).
- Komornicki T., *Przestrzenne zróżnicowanie międzynarodowych powiązań społeczno-gospodarczych w Polsce*, Prace Geograficzne, 190, IGiPZ PAN, Warszawa 2003.
- Korenik S., Mempel-Śnieżyk A. (red.), *Wybrane problemy współpracy polsko-czeskiej: gospodarka i infrastruktura*, Prace Naukowe nr 252 UE we Wrocławiu, Wrocław 2012.
- Ładysz J., *Polityka strukturalna Polski i Unii Europejskiej*, Wyd. PWE, Warszawa 2008.
- Łoś-Nowak T., *Stosunki międzynarodowe. Teorie – systemy – uczestnicy*, Wyd. Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2000.
- Pietrzyk I., *Polityka regionalna Unii Europejskiej i regiony w państwach członkowskich*, Wyd. Nauk. PWN, Warszawa 2003.
- Solarz P., *Współpraca transgraniczna jako czynnik procesu integracji europejskiej*, Wyd. Wizja Press&IT, Warszawa 2009.
- Tkaczyński J., Willa R., Świstak M., *Encyklopedia polityki regionalnej i funduszy europejskich*, Wyd. C.H.Beck, Warszawa 2013.
- Zduńczyk-Studnicka G., *Tritia z o. o.*, Wyd. UMWŚ, Katowice 2013.

TRITIA – A NEW FORM AND INSTITUTION OF EUROPEAN INTEGRATION

Summary: The article discusses the establishment and functioning of the first, new entity (institution) for the European integration, involving Polish local authorities, in the form of the European Group for Territorial Cooperation (EGTC). EGTC “Tritia” was founded in the Polish-Czech-Slovak border areas in mid 2012. The author presents formal and legal conditions for its establishment and the most important areas of activity, as well as the first experiences in cross-border cooperation. The final part of the article offers recommendations for the future in the context of cross-border cooperation in the European Union and searching for the new forms of extending the European integration.

Keywords: European Group for Territorial Cooperation, economic integration, Polish-Czech-Slovak border areas.